

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84946,Krajewski-Tomasz-Florian.html>
2022-10-02, 09:03

Krajewski Tomasz Florian

KRAJEWSKI Tomasz Florian (2 V 1851, Warszawa – 28 XI 1913, Nowy Jork), inżynier mechanik, konstruktor maszyn dla przemysłu cukrowniczego. Syn fabrykanta cegieł.

W wieku 16 lat relegowany ze szkoły za postawę patriotyczną i zesłany na Syberię. Uciekł z transportu i przedostał się do Szwajcarii. W 1868 podjął studia na wydziale mechanicznym Eidgenössische Technische Hochschule w Zurychu. W sierpniu 1871 uzyskał świadectwo ukończenia szkoły i wkrótce potem wyemigrował do USA. W 1878 przyjął obywatelstwo amerykańskie. Początkowo pracował w Grant Locomotive Works w Paterson (stan New Jersey). W tym okresie publikował na tematy kolejowe w polskiej prasie fachowej, m.in. na łamach „Przeglądu Technicznego”. W 1886 otrzymał patent na urządzenie do rozdrabniania trzciny cukrowej, które w krótkim czasie znalazło powszechne zastosowanie. K. był pierwszym, który powziął i zrealizował ideę budowy maszyny tnącej łądygi trzciny zamiast je tylko miażdżyć. Zastosował walce o tępo zakończonych, przeciwstawnie ustawionych, niedotykających się zębach. Miały formę zygzaków, co stanowiło element charakterystyczny, odróżniający tę maszynę od konkurencyjnych konstrukcji. Do prasy wyciskającej sok rozdrabniarka dostarczała łądygi w jednakowych krótkich odcinkach. Maszyna najczęściej była wykorzystywana w tandemie z typową 3-rolkową wyciskarką. K. opatentował swoją rozdrabniarkę w 1886, choć wiadomo, że pierwsze testy prowadził na Kubie przynajmniej rok wcześniej.

Wdrożeniem do produkcji zajęła się firma, którą na początku lat 80. XIX w. założył ze swoim kubańskim współlnikiem, A. Pesantem. Kompania Krajewski & Pesant oferowała plantatorom kompletne zestawy lub samą rozdrabniarkę, którą montowano na istniejących liniach produkcyjnych. Po zastosowaniu rozdrabniarki K. wydajność przetwórn

wzrastała niemal dwukrotnie. Wzrastała również skuteczność ekstrakcji, co zwiększało ilość soku uzyskiwanego z trzciny. We IX 1891 pierwsze rozdrabniarki zostały zamontowane w zakładach przy plantacji Grand Cote w stanie Luizjana, a do końca stulecia były już stosowane praktycznie w każdym regionie produkującym trzcinę cukrową. Oprócz Kuby i Luizjany, maszyny K. weszły do powszechnego użytku na Hawajach, Puerto Rico, a także w Teksasie i Meksyku. Instalowano je również w brytyjskich koloniach w Indiach Zachodnich. Firma Krajewski & Pesant, mająca siedziby na Broadwayu w Nowym Jorku i przy Aguiar w Hawanie, była wyłącznym producentem tych maszyn. Dostarczała też innych podzespołów, jak wyciskarki soku, a najczęściej oferowała budowę przetwórnicy „pod klucz”. Wspólnicy świadczyli usługi projektowe i wykonawcze z zakresu budownictwa i inżynierii wodnej. Ich firma była potentatem w dziedzinie robót hydrotechnicznych w krajach basenu Morza Karaibskiego. Specjalizowała się w rozbudowie infrastruktury technicznej, a przede wszystkim urządzeń portowych. Firma prosperowała pod niezmienioną nazwą jeszcze w latach 40. XX w., czyli 3 dekady po śmierci Polaka. W 1910, jeszcze za jego życia, tak pisano o K.: „będzie zapamiętany przez plantatorów z Luizjany jako jeden z aktywnych uczestników rozwoju stanowego przemysłu cukrowniczego”. Podobnie trwała okazała się nazwa rozdrabniarki „Krajewski Cutter”, która stanowiła pierwowzór całej grupy maszyn charakteryzujących się podobnymi warunkami pracy.

Rodzina K. aktywnie uczestniczyła w życiu Polonii amerykańskiej. Kiedy jesienią 1914 w Nowym Jorku ukonstytuował się polsko-amerykański komitet pomocy ofiarom wojny w Polsce, przewodniczącą tej organizacji została wdowa po K., Rosa, a ich córka, Leonida, pełniła funkcję skarbnika.

N. Deerr: *Cane Sugar. A Textbook on the Agriculture of the Sugar Cane, the Manufacture of Cane Sugar, and the Analysis of Sugar-House Products*, London 1921, p. 279; R. Edwards: *New York's Great Industries*, New York 1973 (reprint wydania z 1884), p. 365; „The Louisiana Planter and Sugar

Manufacturer" 2 I 1892; *Cinclare Central Factory*, „The Louisiana Planter and Sugar Manufacturer" 22 I 1898; J. Lebermuth: *Cuba as Seen by a Louisianian*, „The Louisiana Planter and Sugar Manufacturer" 14 III 1891; *Krajewski's Cane Cutter*, „The Louisiana Planter and Sugar Manufacturer" 17 I 1891; strona internetowa rodziny Krajewskich: www.fudakowski-krajewski.com

Sławomir Łotysz

[Poprzedni](#)
[Następny](#)